

Yhteistyötä kestävä tulevaisuuden rakentamiseksi

Yhteenveto ja näkökulmia valtionhallinnon
vastuullisuusraporteista vuodelta 2023

Esipuhe

” Vastuullisuuden merkitys kasvaa ja kehittyy – jatkuvasti. Kestävyys ja vaikuttavuus laajentavat vastuullisuustyötä entistä kokonaisvaltaisemmaksi ja tulevaisuuteen suuntautuvaksi. Valtiokonttorin ohjeistamana vastuullisuus ja siitä raportointi ovatkin ilahduttavasti löytäneet paikkansa osana valtionhallinnon organisaatioiden toimintaa. Tämä kehitys on vasta alkua, ja kaikkien yhteiskunnan toimijoiden panos on edelleen välttämätöntä kestäväns kehityksen rakentamiseksi!

Valtiokonttorin pääjohtaja **Liisa Räsänen**

Tässä yhteenvedossa

1 Tarve kestävän kehityksen edistämiseksi on suuri

2 Valtionhallinnon vastuullisuusraportoinnin viitekehys

3 Tavoitteet ja mittarit vastuullisuustyön kirittäjinä

4 Vastuullisuusraportti toteutetaan johdon ja henkilöstön yhteistyönä

5 Valtionhallinnon kädenjälki kestävän kehityksen tavoitteisiin

6 Katsaus organisaatioiden kestävyys- ja vastuullisuustyöhön

7 Toiminnan jälki on tärkeä osa organisaatioiden raportointia

8 Vastuullisuusraportoinnilla katsotaan tulevaisuuteen ja opitaan menneestä

Tarve kestäväns kehityksen edistämiseksi on suuri

Vuonna 2015 YK:n jäsenmaat sitoutuivat Agenda2030-toimintaohjelmaan, joka ohjaa globaalisti kestäväns kehityksen työtä vuoteen 2030 saakka.

Toimintaohjelma sisältää 17 toisiinsa kytkeytynyttä tavoitetta, joita on edistettävä samanaikaisesti.

Kestäväns kehityksen tavoitteet luovat kokonaisvaltaisen perustan valtionhallinnon vastuullisuustyölle.

Suomi on jo useana vuonna ollut kestäväns kehityksen globaalissa maavertailussa kärkisijalla. Siitä huolimatta Suomella on haasteita tavoitteiden saavuttamisessa määräaikaan mennessä. YK:n raportissa arvioidaan, että vain 16 % kaikista alatavoitteista saavutetaan vuoteen 2030 mennessä.

Lisätietoja toimintaohjelmasta osoitteessa: kestavakehitys.fi

Valtionhallinnon vastuullisuusraportoinnin viitekehys

Valtionhallinnon organisaatioita on kannustettu vastuullisuusraportointiin vuodesta 2021 alkaen. Raporteissa tuodaan ilmi:

1. TOIMINNAN KÄDENJÄLKI
Miten organisaatiot edistävät ydintoiminnallaan kestäväns kehityksen toteutumista YK:n Agenda2030-toimintaohjelman mukaisesti?

2. TOIMINNAN JALANJÄLKI
Miten organisaatiot huolehtivat toiminnastaan aiheutuvista suorista ekologisista, sosiaalisista ja taloudellisista vaikutuksista ympäristöönsä?

Yhteinen viitekehys mahdollistaa eri organisaatioiden raporttien tarkastelun rinnakkain ja yhteenvedon tekemisen valtionhallinnon tasolla. Viitekehysten ylläpitämisestä ja yhteenvedon laatimisesta vastaa Valtiokonttori.

Raportointia kehitetään ja hyviä käytäntöjä jaetaan valtionhallinnon Vastuullisuusverkostossa, johon kaikki valtionhallinnon vastuullisuusraporttien tekijät ovat tervetulleita.

Vastuullisuusraportoinnin ohjeeseen ja viitekehukseen voit tutustua osoitteessa [valtiokonttori.fi](https://www.valtiokonttori.fi)

Tavoitteet ja mittarit vastuullisuustyön kirittäjinä

Tavoitteet ja mittarit ohjaavat organisaation vastuullisuustyötä. Vuosittain toistuvan raportoinnin ajatuksena on kertoa siitä, miten organisaatio on menestynyt kestävyys-työssään. Tärkein tapa tarkastella organisaation menestymistä on mitata tavoitteiden edistymistä.

Tavoitteiden asettaminen on valtionhallinnon vastuullisuustyössä vielä melko uutta. Selkeät tavoitteet auttavat työn rajaamisessa ja resurssien kohdentamisessa. Tavoitetasojen kannattaa kuitenkin olla tarpeeksi korkealla, sillä haastavat ongelmat vaativat kunnianhimoisia tavoitteita.

54 %:lla oli selkeitä kestävyys- ja vastuullisuustyölle asetettuja tavoitteita.

84 %:lla oli selkeästi tunnistettuja mittareita työlle.
(2022: 68 %, 2021: 61 %)

Katsaus vastuullisuustyön kirittäjiin – tavoitteisiin ja mittareihin

Erilaisista vastuullisuusohjelmista, -strategioista ja -suunnitelmista on etsitty tukea organisaatioiden mittari- ja tavoitetyölle. Lisäksi kestävyys- ja vastuullisuustavoitteiden sisällyttäminen tulosohjaukseen on yksi tapa seurata työn edistymistä.

36 %

organisaatioista kertoo raportillaan, että tulosohjaukseen on tuotu vastuullisuus- ja kestävyystavoitteita.

Valtori kertoo raportillaan, että vuonna 2024 viraston tulosopimuksessa on ensimmäistä kertaa sovittu vastuullisuuden edistämisestä.

Väylävirasto kertoo raportillaan, että organisaation vastuullisuustavoitteet ja -mittarit vuodelle 2024 on määritelty syksyllä 2023. Tarkoituksena on ollut nivoa tavoitteet aiempaa tehokkaammin osaksi muuta toiminnan suunnittelua ja siten tehostaa tavoitteiden täyttymisen seuranta ja raportointia.

Vastuullisuusraportti toteutetaan johdon ja henkilöstön yhteistyönä

Vastuullisuusraportin laatii usein työryhmä tai verkosto, joka huolehtii vastuullisuusraportoinnin sisällöstä, käytännön kysymyksistä ja työn esittelemisestä johdolle.

Johdon ääni tuodaan yleensä kuuluviin erillisellä esipuheella, kommentilla tai katsauksella.

74 % raporteista sisältää erillisen puheenvuoron ylimmältä johdolta.

89 %:lla raporteista kerrotaan, että ylin johto on hyväksynyt tai vahvistanut raportin sisällön.

Henkilöstön osaamista kannattaa hyödyntää vastuullisuustyössä, jotta organisaation koko potentiaali saadaan käyttöön.

Geologian tutkimuskeskuksessa vastuullisuustyö kuuluu pääjohtajan vastuulle ja johtoryhmään kuuluu viestintä- ja vastuullisuusjohtaja, joka koordinoi työtä. Vastuullisuuden linjauksia ja strategisia tavoitteita käsitellään johtoryhmässä kolme kertaa vuodessa.

Tullissa avattiin syksyllä 2022 aloitekanava, johon kuka tahansa tullilainen voi jättää aloitteen. Vuoden 2023 loppuun mennessä aloitteita oli tehty lähes 100. Näistä toteutukseen siirtyi yli 20. Palkitut aloitteet olivat selkokuvien käyttö erityisryhmien palvelun kehittämisessä ja Tullilaskurin kehittäminen yhä vastuullisemmaksi.

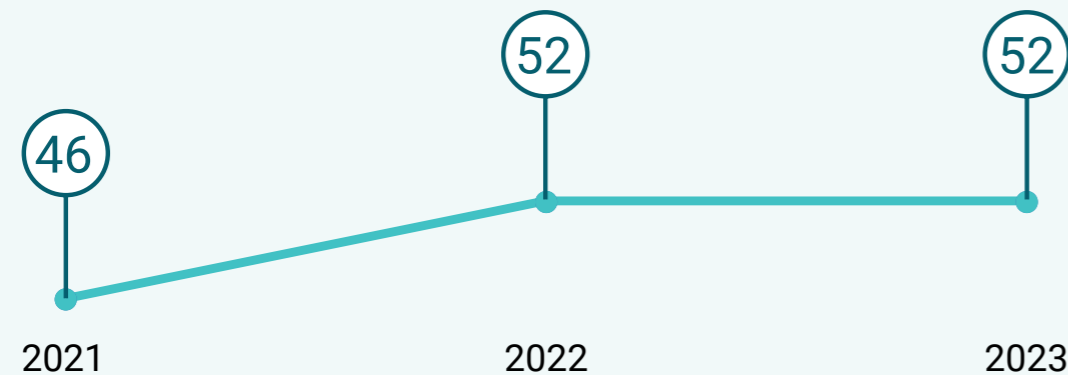
Valtionhallinnon kädenjälki kestävästä kehityksen tavoitteisiin

Seuraavassa osiossa esitellään kestävästä kehityksen tavoitteet, jotka valtionhallinnon organisaatiot ovat tunnistaneeet toimintansa kannalta merkittävimmiksi.

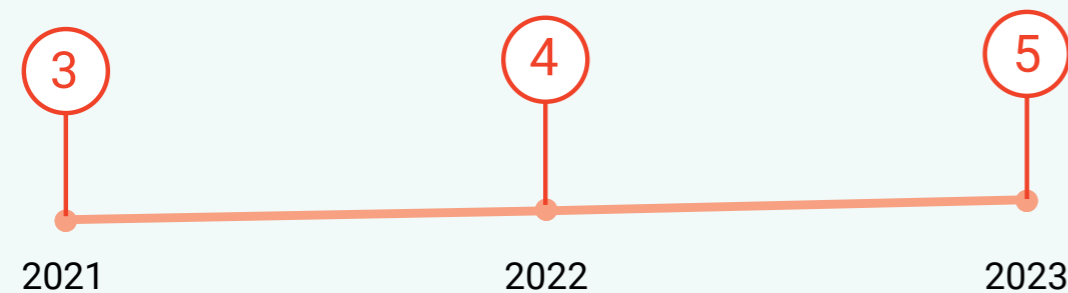
Valtionhallinto on laajasti mukana kestävyys- ja vastuullisuusraportoinnissa

Vuodelta 2023 vastuullisuusraportin julkaisi 57 organisaatiota keväällä 2024

Valtion ministeriöt, virastot ja laitokset

Muut julkishallinnon organisaatiot

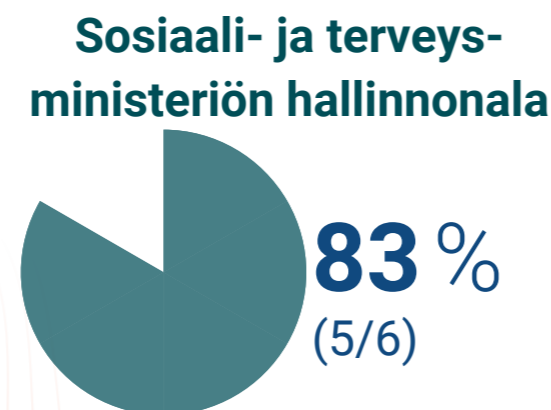
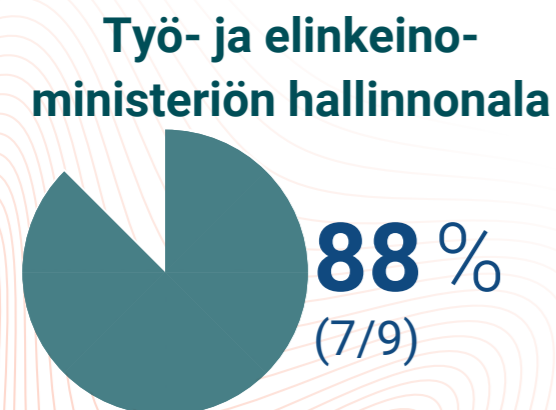
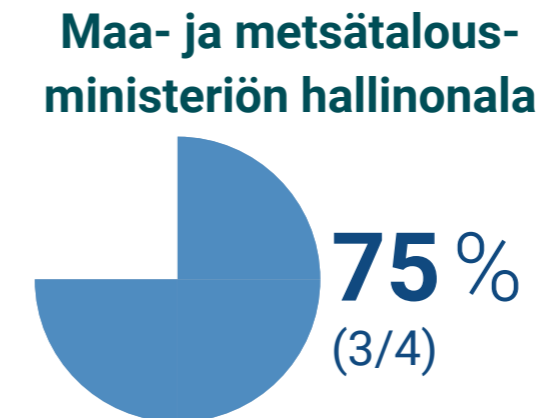

Raportin toteuttaneet organisaatiot

- Aluehallintovirastot ● Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ● Business Finland ● Eduskunnan kanslia ● Energiavirasto ● Geologian tutkimuskeskus ● Ilmatieteen laitos ● Kansallisarkisto ● Kilpailu- ja kuluttajavirasto ● Kriisinhallintakeskus (CMC Finland) ● Liikenne- ja viestintäministeriö ● Traficom ● Luonnonvarakeskus ● Fimea ● Maahanmuuttovirasto ● Maanmittauslaitos ● Museovirasto ● Niuvanniemen sairaala ● Oikeusministeriö ● Opetus- ja kulttuuriministeriö ● Opetushallitus ● Patentti- ja rekisterihallitus ● Puolustusministeriö ja Puolustusvoimat ● Rahoitusvakausvirasto ● Rajavartiolaivos ● Rikosseuraamuslaitos ● Ruokavirasto ● Saavutettavuuskirjasto Celia ● Valvira ● Sosiaali- ja terveysministeriö ● Suomen Akatemia ● Suomen ympäristökeskus ● Suomenlinnan hoitokunta ● Säteilyturvakeskus ● Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ● Tilastokeskus ● Tulli ● Tuomioistuinvirasto ● Tukes ● Työ- ja elinkeinoministeriö ● Ulkoministeriö ● Ulosottolaitos ja Konkurssiasiamiehen toimisto ● Valtiokonttori ● Palkeet ● Valtori ● Valtioneuvoston kanslia ● Valtiontalouden tarkastusvirasto ● Valtiovarainministeriö ● Vanhan Vaasan sairaala ● Verohallinto ● Väylävirasto ● Ympäristöministeriö ● HAUS kehittämiskeskus ● Kansaneläkelaitos Kela ● Senaatti-konserni ● Suomen metsäkeskus ● Työterveyslaitos

Valtioneuvoston organisaatiot ovat isolla joukolla mukana vastuullisuusraportoinnissa

Yhteensä 47 kirjanpito-yksikköä eli 78 prosenttia kirjanpitoyksiköistä julkaisi vastuullisuusraportin vuodelta 2023.

Valtiokonttorin ohjetta ovat soveltaneet raportissaan myös **HAUS kehittämiskeskus, Kansaneläkelaitos, Senaatti-konserni, Suomen metsäkeskus ja Työterveyslaitos.**

Jo kolmen vuoden ajan kaikki kestäväns kehityksen tavoitteet ovat tulleet tunnistetuiksi

Valtiokonttori suosittelee ohjeistuksessaan tunnistamaan organisaation toiminnan kannalta 3–5 merkittävintä kestäväns kehityksen tavoitetta. Keskimääräisesti organisaatiot ovat tunnistaneet viisi tavoitetta. Sekä useimmin että harvimminkin tunnistetut tavoitteet ovat pysyneet lähes samoina kaikkina kolmena raportointivuotena.

Kestäväns kehityksen tavoitteet esiintyvät raporteissa seuraavanlaisesti:

Tunnistetuimmat:

Melko paljon tunnistetut:

Harvimminkin tunnistetut:

Tunnistetuimmat tavoitteet hallinnonaloittain 1/2

Hallinnonalat, jotka koostuvat useammasta organisaatiosta, hoitavat yhdessä heille määrättyä politiikka-sektoria. Näin ollen voi olla, että saman hallinnonalan virastot ovat tunnistanee oman toimintansa kannalta samoja kestäväns kehityksen tavoitteita. Hallinnonaloilla on saatettu myös yhteistuumin tunnistaa kestäväns kehityksen edistämisen painopisteet. Tällä ja seuraavalla kalvolla on esitetty useammasta kuin yhdestä organisaatiosta koostuvien hallinnonalojen tunnistetuimmat tavoitteet.

Oikeusministeriö

Oikeusministeriö, Rikosseuraamuslaitos, Tuomioistuininlaitos, Ulosottolaitos ja Konkurssiasiamiehen toimisto

Sisäministeriö

Kriisinhallintakeskus, Maahanmuuttovirasto, Rajavartiolaitos

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Kansallisarkisto, Museovirasto, Opetushallitus, Opetus- ja kulttuuriministeriö, Saavutettavuuskirjasto Celia, Suomen Akatemia, Suomenlinnan hoitokunta

Valtiovarainministeriö

Aluehallintovirastot, Palkeet, Rahoitusvakaussvirasto, Tilastokeskus, Tulli, Valtiokonttori, Valtori, Valtiovarainministeriö, Verohallinto

Tunnistetuimmat tavoitteet hallinnonaloittain 2/2

Maa- ja metsätalousministeriö

Luonnonvarakeskus, Maanmittauslaitos, Ruokavirasto

Liikenne- ja viestintäministeriö

Ilmatieteen laitos, Liikenne- ja viestintäministeriö, Traficom, Väylävirasto

Ympäristöministeriö

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus, Suomen ympäristökeskus, Ympäristöministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriö

Fimea, Niuvanniemen sairaala, Sosiaali- ja terveysministeriö, Säteilyturvakeskus, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Valvira, Vanhan Vaasan sairaala

Työ- ja elinkeinoministeriö

Business Finland, Energiavirasto, Geologian tutkimuskeskus, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Patentti- ja rekisterihallitus, Tukes, Työ- ja elinkeinoministeriö

Katsaus organisaatioiden kestävyys- ja vastuullisuustyöhön

Seuraava osio sisältää katsauksen siihen, miten raportoineet organisaatiot ovat kertoneet edistäneensä Agenda2030-toimintaohjelman kestäväns kehityksen tavoitteita.

Tunnistetuissa tavoitteissa on selkeästi huomattavissa kolme pääluokkaa. Useimmin tunnistettuja tavoitteita on tunnistettu yli 20 kertaa, melko paljon tunnistettuja yli 10 kertaa ja harvimmintunnistettuja alle 10 kertaa.

Mikäli haluat tutustua organisaatioiden kestävyystyöhön syvemmin, voit lukea lisää vastuullisuusraporttien yhteenvedolta tai organisaatioiden vastuullisuusraporteilta. Julkaistut raportit on koottu Valtiokonttorin verkkosivuille.

Vastuullisuusraportointi valtiolla

Useimmat tunnistetut kestäväns kehityksen tavoitteet

Esimerkkejä tavoitteiden edistämisestä vuonna 2023

Puolustusministeriö julkaisi ensimmäisen puolustushallinnon yhteisen ilmastonmuutoksen sopeutumisen suunnitelman, jossa tunnistetaan neljä tavoitetta ilmastokestävän ja energiaviisaan puolustuksen saavuttamiseksi sekä esitetään sopeutumistoimenpiteitä, joilla vastataan riskeihin ja asetettuihin tavoitteisiin.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto ja **Verohallinto** kiersivät hyvinvointialueilla tarkoituksenaan lisätä alueiden tietoisuutta harmaan talouden riskeistä ja torjuntakeinoista. Panostamalla hankintojen suunnitelmallisuuteen ja harmaan talouden riskien ennaltaehkäisyyn voidaan saada aikaan merkittäviä säästöjä. Kierroksia jatketaan vuonna 2024.

Fimea julkaisi verkkosivuillaan Kansalaisen lääketieto -osiossa uusia sisältöjä koskien lääkkeiden ympäristövaikutuksia ja lääkkeiden oikeaa hävittämistä. Sisältöjen avulla kuluttaja saa tietää, miten voi konkreettisesti itse vaikuttaa lääkkeiden ympäristövaikutuksiin.

Tuomioistuinlaitoksen koordinoima mediatuomariverkosto järjesti vuonna 2023 ensimmäisen Mediatuomaripäivän ja julkaisi ensimmäisen kauden mediatuomareiden podcast-sarjasta. Vuonna 2016 perustetun mediatuomariverkoston tavoitteena on lisätä yleistä tietämystä tuomioistuinten toiminnasta ja oikeuskäytännöistä.

Melko paljon tunnistetut kestäväns kehityksen tavoitteet 1/2

Esimerkkejä tavoitteiden edistämisestä vuonna 2023

17

STUK julkaisi yhteistyössä **Fimean**, **Valviran** ja **Tukesin** kanssa kauneudenhoitoalan oppilaitoksille suunnatun sähköisen oppimisympäristön, joka auttaa alalle koulututtavia huomioimaan ionisoimattoman säteilyn riskit.

17

Suomen Akatemia edisti työn ja perheen yhteensovittamista ja naisten tutkijanuran tukemista poistamalla liikkuvuusedellytyksen akatemiaturkijarahoituksen hakukriteereistä sekä päivittämällä rahoitusperiaatteet mahdollistamaan rahoituskauden pidentämisen perustelluista syistä, kuten perhevapaan vuoksi.

17

Tukes toteutti pilottihankkeen, jossa tehtiin kemikaali- ja maakaasulaitosten määräaikaistarkastusten yhteydessä kysely yritysten vastuullisuudesta. Vastuullisuus on keskeisessä asemassa yrityksissä, mutta jätekemikaalien asianmukaisesta käsittelystä ja luonnonilmiöihin varautumisesta ei ole tarpeeksi tietoa. Kyselyyn liittyvää toimintamallia kehitetään edelleen vuonna 2024.

Melko paljon tunnistetut kestäväns kehityksen tavoitteet 2/2

Esimerkkejä tavoitteiden edistämisestä vuonna 2023

15

Museovirasto kertoo Helsingin kaupungin koordinoiman ja rahoittaman Kulttuurin kummilapset -hankkeen tapahtumaviikosta, joka järjestettiin Kansallismuseossa. Tapahtuma oli suunnattu vuonna 2023 syntyneiden lasten perheille ja sen tavoitteena oli edistää pienten lasten perheiden yhteyttä omaan kulttuuriperintöönsä.

15

Opetushallitus selvitti ympäristö- vastuullisuuden sekä osallisuuden ja moninaisuuden toteutumista suomalaisten toimijoiden koordinoimissa Erasmus+ -yhteistyöhankkeissa. Lisäksi selvitettiin hankkeissa syntyneitä ideoita, osallistavia lähestymistapoja ja innovatiivisia käytänteitä.

11

Ilmatieteen laitos osallistui vuonna 2023 päättyneeseen HEATCLIM -hankkeeseen, jossa tuotettiin tietoa korkeiden lämpötilojen terveyshaitoista ja lämpöherkkyyteen liittyvistä sosiaalisista ja yhteiskunnallisista tekijöistä. Laitos tutki mm. tulevaisuuden helleaaltojen esiintymistiheyttä ja tukaluutta sekä kuumuuden ennustamista muutamien viikkojen aikajänteellä.

Harvimminkin tunnistetut kestäväns kehityksen tavoitteet 1/2

Esimerkkejä tavoitteiden edistämistä vuonna 2023

Tilastokeskus edisti tilastojen luku- ja käyttötaitoa sosiaalisessa mediassa nostamalla esille tilastovinkkejä Tilastoniksit-sisältösarjan avulla ja julkaisemalla viikoittain Instagramissa ajankohtaisen kysymyksen sekä tilastoista löytyvän vastauksen kysymykseen. Mittarina seurataan sosiaalisen median seuraajien lukumäärää.

Suomen ympäristökeskus julkaisi kunnille räätälöidyt kestäväns kehityksen mittarit. Luonnon monimuotoisuutta kuvaaviksi mittareiksi valikoituivat urbaanien viheralueiden määrä, suojeltujen alueiden pinta-ala ja vanhojen metsien osuus metsämaasta. Tietojen esittämiseen kehitettiin verkkopalvelu, jonka tarkoituksena on tulevaisuudessa kattaa kaikki Suomen kunnat.

Geologian tutkimuskeskus sai vuonna 2023 päätökseen HYGLO-hankkeen, jossa perustettiin hydrogeologisten tutkimusasemien verkosto valittuihin kohteisiin ympäri Suomea. Tutkimusasemilla seurataan pohjavesialueita. Seuran avulla voidaan havaita ilmastossa ja ympäristössä tapahtuvia pitkäaikaisia muutoksia ja niiden vaikutuksia pohjavesialueisiin.

Työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta tehtiin selvitys korkeahintaisten määräaikaisten sähkönmyyntisopimusten piirissä olevien kuluttajien aseman kohtuullistamiseksi. Selvitystyön tulokset antoivat pohjan sähköyhtiöiden omaehtoisille toimille sekä viranomaisille mahdollisuuden jatko-toimintojen pohdintaan.

Harvimminkin tunnistetut kestäväns kehityksen tavoitteet 2/2

Esimerkkejä tavoitteiden edistämistä vuonna 2023

Ympäristöministeriö rahoitti merien roskaantumiseen liittyviä hankkeita, joissa selvitettiin mm. muovituotteiden valmistuksessa käytettävien muovipellettien määrää, kulkeutumisreittejä ja lähteitä Suomen rannikolla. Lisäksi kehitettiin merenpohjan roska- ja mikroroska seuranta sekä selvitettiin hylättyjen ja käytöstä poistettujen veneiden määrää ja keräykseen liittyviä haasteita.

Ulosottolaitos tarjoaa ennakoivaa talousneuvontaa, jonka tarkoituksena on parantaa kansalaisten henkilökohtaisen talouden hallintaa, ehkäistä velkaongelmien muodostumista ja jakaa tietoa ulosottomenettelystä. Toiminnan pyrkimyksenä on mm. torjua velkaantumista aiheuttavia haittoja.

Luonnonvarakeskus julkaisi vuonna 2023 Ruokavision vuodelle 2040 sekä siihen liittyvät suositukset tulevaisuuden ruoantuotannon kestäviksi kehityspoluiksi. Vision lanseerauksen yhteydessä järjestettiin Ruoka-Areena, jossa alan toimijoita kokoontui keskustelemaan ruoantuotannon tulevaisuudesta.

Mistä tunnustusmäärät kertovat?

Useimmin tunnistetut

Useimmin tunnistettuja tavoitteita yhdistää se, että niitä voi edistää monenlaisin keinoin ja organisaation lakisääteisestä tehtävästä riippumatta. Erityisesti tavoite 16 koskien rauhaa, oikeudenmukaisuutta ja hyvää hallintoa korostuu luonnollisesti julkisten organisaatioiden toiminnassa. Yhteiskunnallinen paine ympäristötekojen tekemiseen on saattanut johtaa siihen, että tavoitteet 12 ja 13 on tunnistettu, vaikka organisaation merkittävin kädenjälki kohdistuisi muihin tavoitteisiin.

Melko paljon tunnistetut

Melko paljon tunnistettujen tavoitteiden joukossa on sekä laajoja että sisällöltään rajatumpia tavoitteita. Tavoitteiden joukossa on myös sellaisia tavoitteita, jotka korostuvat yksittäisillä hallinnonaloilla.

Harvimmin tunnistetut

Harvimmin tunnistettujen tavoitteiden joukossa on sekä rajatun substanssin tavoitteita, kansallisesti saavutettuja tai lähes saavutettuja tavoitteita sekä sellaisia tavoitteita, joiden saavuttamisessa on kansallisesti haasteita.

Toiminnan jalanjälki on tärkeä osa organisaatioiden raportointia

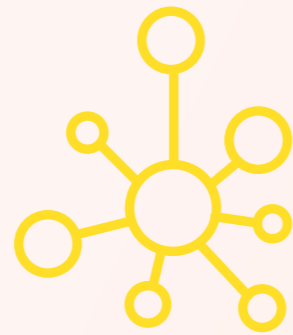
Valtionhallinnon vastuullisuusraportoinnissa jalanjäljellä tarkoitetaan niitä suoria vaikutuksia, joita organisaation toiminnasta ja olemassaolosta aiheutuu toimintaympäristöön ja joihin organisaatio voi itse vaikuttaa. Vaikutukset voidaan luokitella ekologisiin, sosiaalisiin ja taloudellisiin.

Ekologiset vaikutukset

86 %

organisaatioista raportoinut
(2022: 84 %, 2021: 67 %)

Sosiaaliset vaikutukset

63 %

organisaatioista raportoinut
(2022: 58 %, 2021: 37 %)

Taloudelliset vaikutukset

49 %

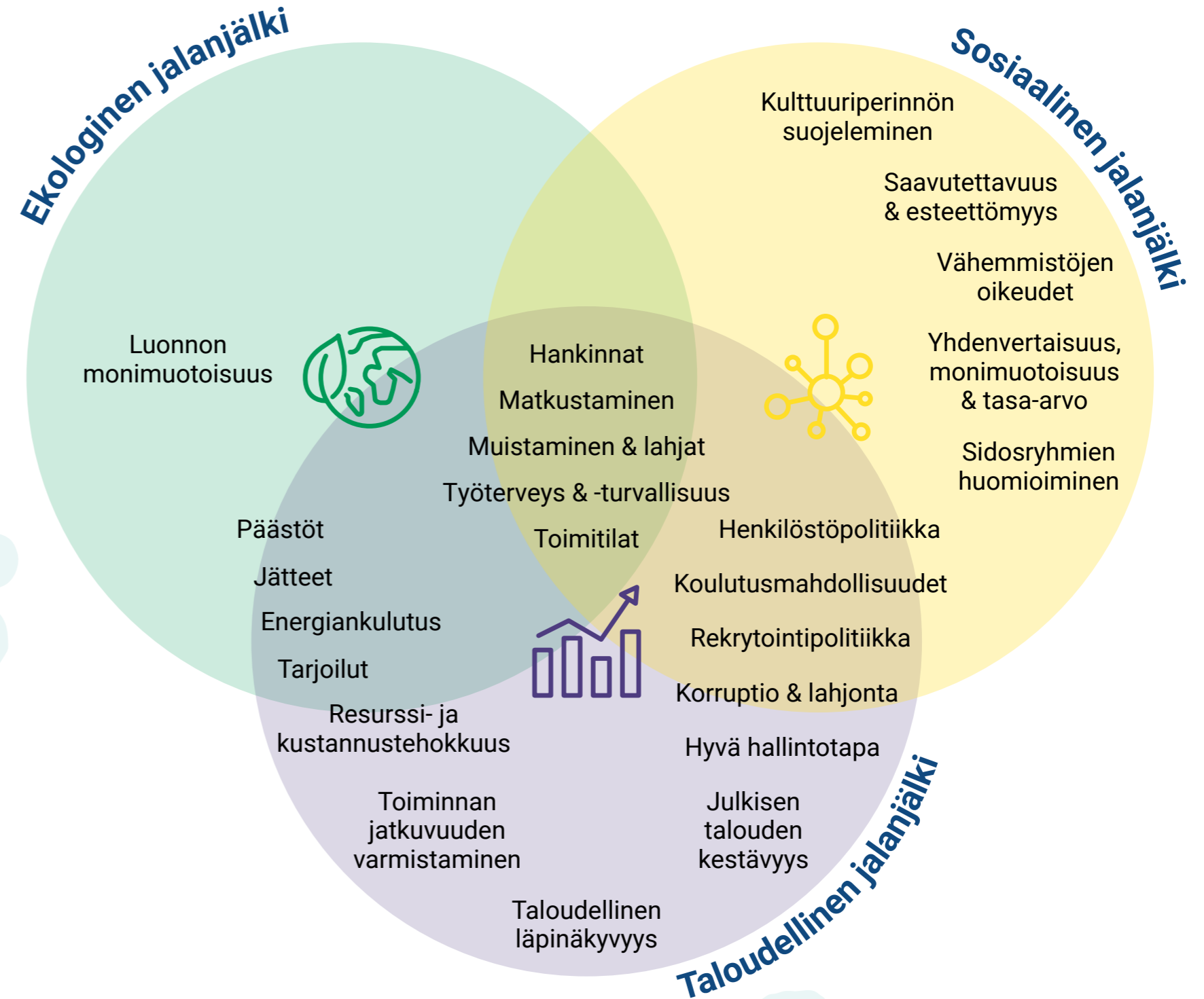
organisaatioista raportoinut
(2022: 38 %, 2021: 29 %)

Yhden organisaation kädenjälki voi olla toisen organisaation jalanjälkeä, minkä vuoksi tunnistamistyö tulee aina tehdä organisaatiokohtaisesti.

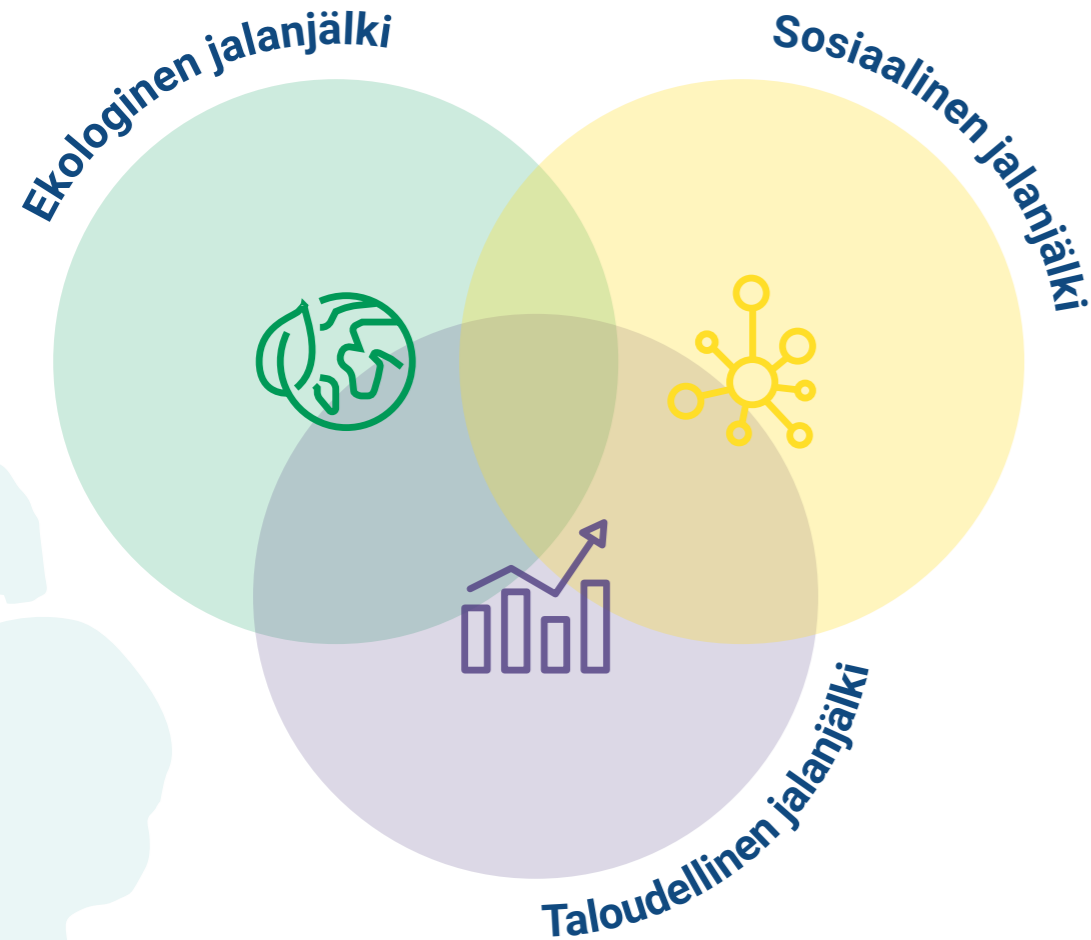
16 % organisaatioista teki muutoksia tunnistamiinsa tavoitteisiin verrattuna vuoden 2022 vastuullisuusraportteihin. Usein muutostarpeet liittyvät juuri siihen, että tarkennetaan, onko organisaation toiminnalla aitoa vaikuttavuutta kädenjälkitavoitteeseen vai onko kyseessä mahdollisuus pienentää organisaation jalanjälkeä.

Jalanjäljen ulottuvuudet kytkeytyvät toisiinsa

Usein organisaation toiminnalla on yhteys moneen eri jalanjäljen ulottuvuuteen. Jalanjäljen eri osa-alueisiin vaikuttavia tekijöitä voi tarkastella esimerkiksi oheisen kuvion avulla. Kulttuurinen jalanjälki on yhä useammin tunnistettu jalanjäljen yhdeksi osa-alueeksi ja huomioitavaksi ulottuvuudeksi, mutta kulttuurisen jalanjäljen huomioiminen on vielä melko harvinaista.

Jalanjäljen ulottuvuudet kytkeytyvät toisiinsa

Jalanjäljen ulottuvuuksien kytkeytyneisyyden vuoksi on tärkeää tarkastella jalanjäljen pienentämiseksi tehtyjä toimenpiteitä kokonaisvaltaisesti eri näkökulmista. Yhden jalanjäljen ulottuvuuden edistäminen voi toisinaan heikentää toista ulottuvuutta.

Parhaimmillaan monipuolisella jalanjälkiajattelulla löydetään keinoja, joilla pystytään esimerkiksi parantamaan organisaation taloudellista menestymistä, mutta myös pienentämään ekologisen jalanjäljen kokoa ja vahvistamaan organisaation sosiaalista menestymistä.

On hyvä huomioida, että monet puhtaasti ekologiseen tai sosiaaliseen jalanjälkeen mielletyt teemat kytkeytyvät vahvasti taloudelliseen jalanjälkeen. Esimerkiksi jätemäärien tai energiankulutuksen pienentäminen voivat vaikuttaa positiivisesti sekä ekologisen että taloudellisen jalanjäljen kokoon. Jalanjäljen kokonaisvaltaisella tarkastelemisella on mahdollisuus perustella sidosryhmille tehtyjä valintoja.

Rikosseuraamuslaitos kielsi tupakoinnin vankiloiden sisätiloissa, jolloin vankiloissa saa tupakoida vain ulkoilujen aikana. Tupakointirajoituksilla on tarkoitus tukea tupakoinnin lopettamista ja siten edistää kaikkien vankiloissa olevien henkilöiden terveyttä. Samalla pienennetään hiilijalanjälkeä. Rikosseuraamuslaitos tukee tupakanpolton lopettamista tarjoamalla vieroitushoitotuotteita ja -lääkitystä niin vangeille kuin henkilöstöllekin.

Katsaus organisaatioiden jalanjälkeen

Tulli aloitti vuonna 2023 hankintojen arviointikehikon valmistelun, jonka tarkoituksena on koota työkalu hankinnassa huomioitavista ja arvioitavista aihealueista. Ajatus on kansantajuisten kysymysten avulla auttaa huomioimaan mm. sosiaaliseen ja ekologiseen kestävyteen liittyviä seikkoja hankintojen valmistelussa.

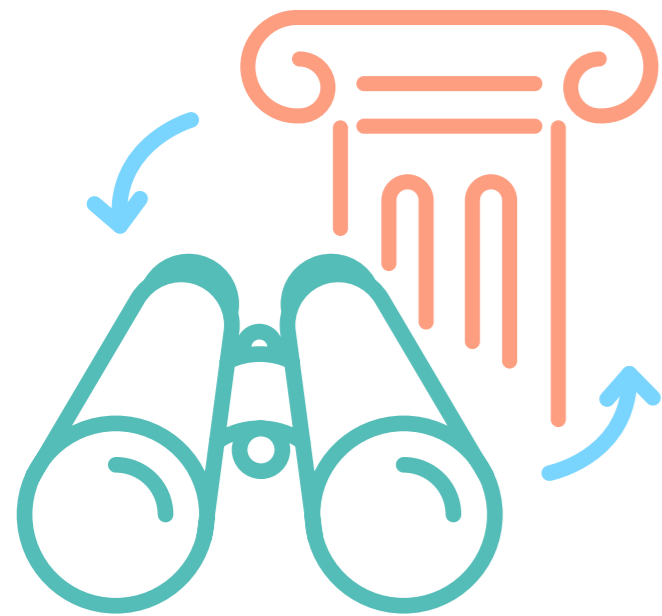

Energiavirastossa keskityttiin VMBaron tulosten pohjalta kiireen hallinta -teemaan. Virastossa tehtiin mm. kyselyitä kiireen tunteesta ja järjestettiin yhteisen työn- ja kiireenhallinnan valmennusta. Lisäksi järjestettiin teemakahveja, joissa keskityttiin työhyvinvoinnin teemoihin, kuten neurokirjon huomioimiseen työyhteisössä, työn ja yksityiselämän yhteensovittamiseen ja palautumiseen.

Valtiontalouden tarkastusvirasto tarkasteli toiminnan taloudellisuuteen liittyvänä mittarina ydintoimintaan käytetyn työpäivän kustannusta. Kustannus nousi hieman edellisvuodesta, mutta se alitti reilusti kustannuksille asetetun määrällisen tavoitteen. Kustannusten nousu johtui pääosin palkkakustannusten noususta ja ydintoimintaan käytetyn työajan lisääntymisestä.

Vastuullisuusraportoinnilla katsotaan tulevaisuuteen ja opitaan menneestä

Maailmantilanne ja yhteiskunnalliset haasteet synnyttävät akuutteja kriisejä, jotka edellyttävät nopeaa reagoitua. Nopeaa reaktiokykyä vaativat kokonaisuudet haastavat organisaatioiden kykyä pitkäjänteiseen vastuullisuustyöhön. Varautuminen ja ennakoiminen luovat pohjan kriisinkestävälle toiminnalle.

Toimintaympäristön kuvaus sopii hyvin osaksi vastuullisuusraporttia ja voi myös tarjota organisaatiolle itselleen ymmärrystä siitä, millaisessa toimintaympäristössä se toimii. Lisäksi se auttaa sidosryhmiä ymmärtämään tehtyjä valintoja.

Kolmen vuoden perusteella vastuullisuusraportointi sopii hyvin valtion- ja julkishallinnon organisaatioille. Raportti on tarjonnut organisaatioille väylän kertoa toimintansa vaikuttavuudesta kestäväns kehitykseen.

Vastuullisuusraportointi toimii parhaiten silloin, kun se toteutuu vuosittaisena ja tavoitteellisena. Työn rajaaminen ja keskittyminen niihin kokonaisuuksiin, joihin organisaatioilla on suurinta vaikuttavuutta, korostuvat muuttuvassa ja kompleksisessa maailmassa.

Tukes kuvaa raportillaan, kuinka yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset sekä asetusten ja säädösten lisääntyminen vaikuttavat Tukesin toimintaan. Varautumisen ja ennakointikyvyn edistämiseksi Tukes on järjestänyt kolme tulevaisuusaamukoulutusta, joissa on tunnistettu toimintaympäristöön keskeisesti vaikuttavia tekijöitä riskien ja mahdollisuuksien näkökulmasta. Merkittävimmiksi tekijöiksi tunnistettiin monimuotoisuus, digitalisaatio ja tekoäly, tieto, resurssit ja yhteistyö.

Esityksessä käytetyt lyhenteet ja termit

Fimea	Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus
Palkeet	Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus
STUK	Säteilyturvakeskus
Traficom	Liikenne- ja viestintävirasto
Tukes	Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
VMBaro	Valtion henkilöstötutkimus
Valtori	Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus
Valvira	Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto
YK	Yhdistyneet kansakunnat

Valtiokonttorin laatimassa raportointiohjeessa ja vuoden 2021 vastuullisuusraporttien yhteenvedossa on käytetty sanaan **vastuullisuus** pohjautuvia termejä, kuten vastuullisuusraportointi ja vastuullisuustyö. Ajan kuluessa valtionhallinnossa käytetyt käsitteet ovat hieman päivittyneet siten, että käsite **kestävyys** ja sitä myötä kestävyysraportointi ovat yleistyneet. Valtiokonttorin viitekehyksessä käsite kestävyys viittaa vahvemmin organisaation kädenjäljen vahvistamiseen, kun taas käsite vastuullisuus kuvaa paremmin toiminnan jalanjäljen pienentämistä. Käsitteet eivät siten ole täysin synonyymejä, mutta sekä kestävyys- että vastuullisuusraportointi ovat mahdollisia nimiä raportille.

Valtiokonttori
Statskontoret
State Treasury

Yhteydenotot:
vastuullisuusraportointi@valtiokonttori.fi

